

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ФАРМАЦЕВТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

ФРОЛОВА Олена Григорівна - кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом

ORCID 0009-0007-5427-7581

УДК 343.57

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.1.12>

Стаття присвячена розгляду питань кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, що посягають на фармацевтичну діяльність. Акцентується увага на тому, що заходи кримінально-правового характеру, що застосовуються або можуть бути застосовані за кримінальні правопорушення, які посягають на фармацевтичну діяльність, поділяються на ті, що “перебувають” 1) в межах та 2) поза межами кримінальної відповідальності.

На думку автора, включення в модель кримінально-правової охорони тих заходів кримінально-правового характеру, що “перебувають” у межах кримінальної відповідальності, потребує дотримання правил: а) диференціації кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, що посягають на фармацевтичну діяльність, та б) обґрунтованого конструювання санкцій норм Особливої частини КК.

Обґрунтовується, що оскільки окремі ознаки складів кримінальних правопорушень, що посягають на фармацевтичну діяльність, пов’язуються з майновою шкодою та/або отриманим доходом (зокрема, тоді, коли фармацевтична діяльність є господарською, а обов’язковою ознакою такої діяльності є отримуваний суб’єктом господарювання дохід), то при побудові санкцій у відповідних нормах Особливої частини КК потрібно дотримуватись вимог, наведених в ч. 2 ст. 53 КК.

Як зазначається у статті, між розмірами покарання, передбаченими в санкціях різних частин однієї і тієї ж статті КК не

повинні існувати “розриви”, коли між верхнім (максимальним) розміром покарання, передбаченого санкцією попередньої частини статті Особливої частини КК, “випадає” певний розмір покарання того самого виду, оскільки нижній (мінімальний) розмір покарання, визначеного у санкції наступної частини такої статті КК, є значно більшим.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, фармацевтична діяльність, заходи кримінально-правового впливу, кримінальні правопорушення.

Актуальність дослідження

У ч. 3 ст. 3 Кримінального кодексу України (далі – КК) передбачається, що “кримінальна протиправність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки цим Кодексом” [1]. Отже, кримінальний закон визначає не лише діяння, що характеризується кримінальною протиправністю та караністю.

Конкретний зміст кримінальної відповідальності визначається залежно від особливостей поєднання державного осуду особи, яка вчинила злочин, з видами заходів кримінально-правового характеру.

Заходи кримінально-правового характеру, що застосовуються або можуть бути застосовані за кримінальні правопорушення, які посягають на фармацевтичну діяльність, поділяються на ті, що “перебувають” 1) у межах та 2) поза межами кримінальної відповідальності.

Метою статті є розкриття особливостей кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, що посягають на фармацевтичну діяльність.

Виклад основного матеріалу

Реалізація заходів кримінально-правового характеру в межах кримінальної відповідальності має пов'язуватись (узгоджуватись) із правилами диференціації кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення [2, с. 134-146], що посягають на фармацевтичну діяльність, та відповідати вимогам обґрунтованого конструювання санкцій норм Особливої частини КК [3, с. 385-386]. Це, відповідно, є підставою обґрунтування (обґрунтованості) включення в підсумкову модель кримінально-правової охорони фармацевтичної діяльності відповідних заходів кримінально-правового характеру в межах кримінальної відповідальності.

Побудова санкцій норм Особливої частини КК має здійснюватися з урахуванням встановлених у Загальній частині КК видів та розмірів (особливо максимальних) у системі покарань [3, с. 386; 4, с. 560-562; 5, с. 189].

Обов'язковим орієнтиром при визначенні покарання у виді штрафу в санкціях норм Особливої частини КК має бути ч. 2 ст. 53 КК [6, с. 7-10; 7, с. 11; 8, с. 8-14], згідно з якою “за вчинення кримінального правопорушення, за яке передбачене основне покарання у виді штрафу понад три тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян, розмір штрафу, що призначається судом, не може бути меншим за розмір майнової шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, або отриманого внаслідок вчинення кримінального правопорушення доходу, незалежно від граничного розміру штрафу, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу” [1]. Оскільки окремі ознаки складів кримінальних правопорушень, що посягають на фармацевтичну діяльність, пов'язуються з майновою шкодою та/або отриманим доходом (зокрема, тоді, коли фармацевтична діяльність є господарською, а обов'язковою ознакою останньої є отримуваний суб'єктом господарювання

дохід), то при побудові санкцій у відповідних нормах Особливої частини КК потрібно дотримуватись вимог ч. 2 ст. 53 КК. Так, штраф як вид основного покарання передбачений у санкції: ст. 132 КК (від 50 до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (далі – НМДГ); ч. 1 ст. 134 КК (від 50 до 100 НМДГ); ч. 1 ст. 137 КК (від 1 тис. до 4 тис. НМДГ); ч. 1 ст. 139 КК (до 50 НМДГ); ч. 1 ст. 142 КК (до 200 НМДГ); ст. 145 КК (від 1 тис. до 4 тис. НМДГ); ч. 1 ст. 310 КК (від 100 до 500 НМДГ); ч. 1 ст. 311 КК (до 50 НМДГ); ч. 1 ст. 312 КК (до 70 НМДГ); ч. 1 ст. 313 КК (від 1 тис. до 4 тис. НМДГ); ч. 1 ст. 318 КК (від 1 тис. до 4 тис. НМДГ); ч. 1 ст. 319 КК (до 70 НМДГ); ч. 1 (до 70 НМДГ) та ч. 2 (від 70 до 120 НМДГ) ст. 320 КК; ч. 1 (від 1 тис. до 4 тис. НМДГ) та ч. 2 (від 1 тис. до 4 тис. НМДГ) ст. 321 КК; ст. 322 КК (від 70 до 120 НМДГ); ч. 1 ст. 323 КК (до 50 НМДГ); ч. 1 ст. 325 КК (від 1 тис. до 3 тис. НМДГ). Причому тягти майнову шкоду та/або отримання доходу спроможні діяння (з урахуванням механізму їх вчинення), передбачені ч. 1 ст. 310, ч. 1 ст. 312, ч. 1 ст. 313, ч. 1 ст. 318, ч. 1 ст. 319, ч. 1 та ч. 2 ст. 320, ч. 1 та ч. 2 ст. 321, ст. 322, ч. 1 ст. 323, ч. 1 ст. 325 КК. Санкції норм, передбачених цими статтями або частинами статей Особливої частини КК, включають штраф як основне покарання. Проте текстуальна вказівка в диспозиціях цих статей (частин статей) КК на майнову шкоду або отриманий дохід у певному розмірі відсутня. Це є змістовною вадою цих статей (частин статей) КК, що має бути усунута законодавчим шляхом. Інакше, якщо розмір такої шкоди або доходу буде невідповідним (більшим) за розмір штрафу або передбачений в санкції штраф не матиме підстави свого встановлення (такою підставою є вимоги ч. 2 ст. 53 КК, що наведені вище), то основне покарання у виді штрафу виглядатиме “оголеним” і не буде спроможним виконувати функцію зробити кримінальне правопорушення “економічно не вигідним” [3, с. 387-388; 4, с. 475-476; 9, с. 19-20; 10, с. 59-60; 11, с. 392-399]. Водночас варто не забувати позицію, що “штраф не є ні відкупом за вчинення злочину, ні податком на незаконно придбане майно. Він сплачується не із злочинних, а із законних

доходів (заощаджень) винного, тим самим поражаючи його право власності (ч. 1 ст. 50 КК). Майно ж, здобуте злочинним шляхом, підлягає або поверненню потерпілому, або оберненню в дохід держави (пункти 4 та 5 ст. 81 КПК). Так само має бути повністю відшкодована й матеріальна шкода, заподіяна злочинцем (ч. 1 ст. 1166 ЦК) [9, с. 20].

Наведений вище підхід, законодавчим орієнтиром якого є ч. 2 ст. 53 КК, дає підставу для перегляду положень диспозиції ч. 1 ст. 312, ч. 1 ст. 313, ч. 1 ст. 318, ч. 1 ст. 319, ч. 1 та ч. 2 ст. 320, ч. 1 та ч. 2 ст. 321, ст. 322 КК, зокрема, у частині доповнення їх такими ознаками, як “отриманий дохід” та “майнова шкода” у розмірах, не менших за розміри штрафу, зазначені в їх санкціях (за своїм змістом майнова шкода є показником суспільної небезпеки та безпосередньо зазначається у ч. 2 ст. 53 КК). Так, з огляду на “прибутковість” вчинення дій, пов’язаних із певним поведінням з предметами фармацевтичної діяльності, доцільно передбачити у ч. 1 ст. 318, ч. 1 ст. 319, ч. 1 та ч. 2 ст. 321, ст. 322 КК вказівку на отримання доходу у певному розмірі.

Наступний момент. Усі покарання в санкціях (за очевидним винятком довічного ув’язнення) мають бути встановлені у відносно визначених розмірах, причому для них мають бути встановлені як максимальний, так і мінімальний строки (розміри) [4, с. 562]. Наприклад, певним “порушенням” цієї вимоги слід вважати визначення в санкції ч. 5 ст. 134 КК “обмеження волі на строк до п’яти років або позбавлення волі на той самий строк” (ця санкція передбачається за примушування до стерилізації без добровільної згоди потерпілої особи, спричинила смерть потерпілої особи чи інші тяжкі наслідки), у той час як в санкції ч. 4 цієї статті КК передбачається лише “обмеження волі на строк до п’яти років”. Отже, покарання у виді обмеження волі за санкціями ч. 4 та ч. 5 ст. 134 КК є однаковими, а покарання у виді позбавлення волі на певний строк відсутнє.

У санкціях альтернативними видами покарань можуть бути лише співрозмірні між собою за ступенем суворості покарання (оскільки один із видів покарань у системі (довічне позбавлення волі) є винятково су-

ворим, а громадські роботи, штраф і обмеження волі є відносно менш суворими, ніж позбавлення волі на певний строк, то альтернативними можуть бути лише санкції за особливо тяжкі злочини, у яких альтернативу можуть складати довічне позбавлення волі та тривалі строки ув’язнення на певний строк) і санкції за найменш тяжкі кримінальні правопорушення – кримінальні проступки та злочини мінімальних ступенів тяжкості [4, с. 562]. Аналіз санкцій норм, які забезпечують кримінально-правову охорону фармацевтичної діяльності, показує, що законодавець у цілому дотримується зазначеної вимоги.

Розміри (строки) покарань у санкціях суміжних ступенів суворості не повинні між собою “перетинатись” чи “перехрещуватись” [4, с. 562], коли верхній (максимальний) розмір покарання, передбачений санкцією попередньої частини статті Особливої частини КК, так би мовити “накладається” на нижній (мінімальний) розмір покарання, визначений у санкції наступної частини такої статті. Певним “порушенням” цього правила слід вважати такі випадки, що стосуються санкцій норм, які забезпечують кримінально-правову охорону фармацевтичної діяльності. У санкції ч. 4 ст. 134 КК, передбаченої для основного складу примушування до стерилізації без добровільної згоди потерпілої особи, основним покаранням є обмеження волі на строк до п’яти років, і це саме покарання визначене у санкції ч. 5 ст. 134 КК для кваліфікованого складу цього виду кримінального правопорушення. Враховуючи, що в санкції ч. 5 ст. 134 КК передбачені такі альтернативні види основного покарання, як “обмеження волі на строк до п’яти років та позбавлення волі на той самий строк”, з метою усунення зазначеного “порушення” *вбачаю за потрібне виключити із санкції ч. 5 ст. 134 КК вказівку на такий вид основного покарання, як “обмеження волі на строк до п’яти років”.*

Між розмірами покарання, передбаченими в санкціях різних частин однієї і тієї ж статті КК, не повинні існувати “розриви”, коли між верхнім (максимальним) розміром покарання, передбаченого санкцією попередньої частини статті Особливої частини

КК, “випадає” певний розмір покарання того самого виду, оскільки нижній (мінімальний) розмір покарання, визначеного у санкції наступної частини такої статті КК, є значно більшим. Ілюстрацією є санкції ч. 1 та ч. 2 ст. 325 КК: у санкції ч. 1 ст. 325 КК передбачене покарання у виді “обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на той самий строк”, а в санкції ч. 2 цієї статті КК – “позбавлення волі на строк від п’яти до восьми років”. Отже, при співвідношенні покарання у виді позбавлення волі на певний строк, передбаченого санкціями ч. 1 та ч. 2 ст. 325 КК, так би мовити, “випадає” позбавлення волі від трьох до п’яти років, оскільки максимальною межею цього виду покарання в ч. 1 ст. 325 КК є три роки позбавлення волі, а мінімальною межею в санкції ч. 2 цієї статті – п’ять років позбавлення волі. Це потрібно врахувати при усуненні цього “порушення” в санкціях ст. 325 КК.

Диференціація кримінальної відповідальності потребує, щоб у санкціях норм Особливої частини КК законодавець враховував відповідність суворості окремих видів покарань між собою [3, с. 393-394], а також їх узгодженість ступеню та характеру суспільної небезпеки кримінального правопорушення певного виду. Ілюстрацією “порушення” цього правила є санкція ч. 3 ст. 321-1 КК, що передбачає “позбавлення волі на строк від десяти до п’ятнадцяти років або довічне позбавлення волі, з конфіскацією майна” за “дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили смерть особи або інші тяжкі наслідки, або вчинені в особливо великих розмірах”.

При побудові санкцій у нормах, що забезпечують кримінально-правову охорону фармацевтичної діяльності, слід також враховувати таке. Окремі додаткові покарання мають враховувати “самостійні підстави для їх призначення в такій якості” [4, с. 563]. Ілюстрацією законодавчого визначення такої підстави може бути наступне положення ч. 2 ст. 55 КК, що стосується додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю: “... з урахуванням характеру кримі-

нального правопорушення, вчиненого за посадою або у зв’язку із заняттям певною діяльністю ...” [1]. Тобто оскільки окремі кримінальні правопорушення, що посягають на фармацевтичну діяльність, порушують саме ті її види, які вважаються видами господарської діяльності та потребують ліцензування, а також пов’язані з виконанням винними своїх професійних обов’язків (повноважень) у сфері фармацевтичної діяльності, то в санкціях відповідних норм Особливої частини КК мають передбачатись такі види покарання, які адекватно відображають доцільність застосування заходів державного впливу на осіб, що порушують правові засади здійснення господарської діяльності та здійснюють зловживання у професійній сфері, цілеспрямовано одержуючи певні доходи.

Так, у санкції ч. 1 ст. 134 КК, що встановлена за “проведення абортів особою, яка не має спеціальної медичної освіти”, передбачається штраф, але відсутнє покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, оскільки законодавець враховував, що діяльність із штучного переривання вагітності, яку здійснює особа, що не має спеціальної медичної освіти, не відповідає таким компонентам підстави, визначеної в ч. 2 ст. 55 КК, як “посада або у зв’язку із заняттям певною діяльністю”. Відповідно, у санкції ч. 3 ст. 134 КК має місце протилежна ситуація: відсутній штраф, але вказується на покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, оскільки цей вид покарання встановлений у санкції ч. 3 ст. 134 КК з урахуванням названих компонентів його (виду покарання) підстави. Тому доцільно санкцію ч. 3 ст. 134 КК доповнити вказівкою на такий вид покарання, як штраф (у розмірі, децю більшому за той, що визначений у санкції ч. 1 ст. 134 КК), передбачивши в її редакції після слова “карається” наступне формулювання: “штрафом від суми десяти до ста двадцяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян”. На цих самих підставах слід доповнити санкцію ст. 138 (“Незаконна лікувальна діяльність”) КК покаранням у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (орієнтиром у цьо-

му разі може бути санкція ч. 3 ст. 134 КК), передбачивши після слів “на строк до трьох років” формулювання “, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого”.

При співвідношенні норм Особливої частини КК як загальної та спеціальної потрібно враховувати, що санкція спеціальної норми може бути більш суворою порівняно з санкцією загальної норми. Це правило слід враховувати у випадках, коли конструювання санкції спеціальної норми Особливої частини КК з урахуванням таких конкретизуючих ознак (конкретизуючого змісту) стосовно загальної норми [12, с. 102-10; 13, с. 11-12], що вказують на підвищений ступінь і характер суспільної небезпеки діяння, яке у поєднанні з іншими фактичними обставинами утворює вид кримінального правопорушення, передбачений загальною нормою (тому в спеціальній нормі зазначені ознаки можуть обтяжувати кримінальну відповідальність “за рахунок” свого специфічного змісту: механізму вчинення діяння, способів та засобів вчинення, наслідків тощо). Наприклад, порівняно із підробленням, яке передбачене у ч. 1 ст. 358 КК і за яке в санкції передбачене покарання у виді “штрафу до однієї тисячі НМДГ або арешту на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до двох років”, службове підроблення (воно передбачене у ст. 366 КК та стосовно підроблення, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК, обтяжується характером предмета підроблення, яким є офіційний документ, а також наявністю службової особи (ч. 1 ст. 366 КК) та тяжких наслідків, про які зазначається в ч. 2 ст. 366 КК) передбачає більш суворе покарання: “штраф від двох тисяч до чотирьох тисяч НМДГ або обмеження волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років” (санкція ч. 1 ст. 366 КК); “позбавлення волі на строк від двох до п’яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, зі штрафом від двохсот п’ятдесяти до семисот п’ятдесяти НМДГ” (ч. 2 ст. 366 КК). Стосовно норми, передбаченої ч. 1 ст. 358 КК, спеціальними також є норми, передбачені ч. 1

та ч. 2 ст. 319 “Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин” КК. Санкції цих спеціальних норм передбачають менш суворе покарання (порівняно із покаранням, передбаченим у санкції ч. 1 ст. 358 КК) у виді “штрафу до сімдесяти НМДГ”, але більш суворі покарання у вигляді “арешту на строк від трьох до шести місяців, або обмеження волі на строк до трьох років” (крім цього, в санкції ч. 1 ст. 319 КК передбачені такі види покарання, які відсутні у санкції ч. 1 ст. 358 КК: “громадські роботи на строк від ста шістдесяти до двохсот сорока годин ... з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років”). При зіставленні покарань, передбачених санкцією ч. 2 ст. 319 КК та санкцією ч. 1 ст. 358 КК перші є більш суворими: “позбавлення волі на строк від двох до п’яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років”.

Висновки

Заходи кримінально-правового характеру, що застосовуються або можуть бути застосовані (*de lege ferenda*) за кримінальні правопорушення, які посягають на фармацевтичну діяльність, поділяються на ті, що “знаходяться” а) у межах та б) поза межами кримінальної відповідальності.

Включення в модель кримінально-правової охорони тих заходів кримінально-правового характеру, що “перебувають” у межах кримінальної відповідальності, потребує дотримання правил:

а) диференціації кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, що посягають на фармацевтичну діяльність, та

б) обґрунтованого конструювання санкцій норм Особливої частини КК.

З урахуванням аналізу норм особливої частини КК пропонується наступне:

а) передбачити ознаки отриманого доходу та майнової шкоди – доповнити ч. 1 ст. 312, ч. 1 ст. 313, ч. 1 ст. 318, ч. 1 ст. 319, ч. 1 та ч. 2 ст. 320, ч. 1 та ч. 2 ст. 321, ст. 322 КК вказівкою на “отриманий дохід” та “майнова шкода” у розмірах, не менших за розміри

штрафу, що зазначені в санкціях цих норм (адже за своїм змістом майнова шкода є показником суспільної небезпеки та безпосередньо зазначається у ч. 2 ст. 53 КК);

б) уникнути надто широких чи, навпаки, надто вузьких меж відповідних розмірів покарання у санкціях норм (це дозволяє виявити, наприклад, що покарання у виді обмеження волі за санкціями ч. 4 та ч. 5 ст. 134 КК (покарання у виді обмеження волі) є однаковими;

в) уникати ситуацій, коли верхній (максимальний) розмір покарання, передбачений санкцією попередньої частини статті Особливої частини КК, так би мовити, “накладається” на нижній (мінімальний) розмір покарання, визначений у санкції наступної частини такої статті.

г) не допускати випадків, коли між розмірами покарання, передбаченими в санкціях різних частин однієї і тієї ж статті КК, виникають певні “розриви”, оскільки в результаті цього із санкції “випадає” певний розмір покарання того самого виду (прикладом є санкції ч. 1 та ч. 2 ст. 325 КК);

г) узгодження ступеня та характеру суспільної небезпеки кримінального правопорушення конкретного виду (наприклад, у санкції ч. 3 ст. 321-1 КК);

д) врахування правил для передбачення в санкції статті Особливої частини КК додаткових покарань (це дає підстави переглянути санкції ч. 3 ст. 134 КК).

Література

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2005 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 21.01.2024).
2. Антонюк Н.О. Диференціація кримінальної відповідальності у кримінальному праві України: монографія. Київ: Алерта, 2023. 554 с.
3. Волинець Р.А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення: монографія. Київ: ВД Дакор, 2018. 452 с.
4. Пономаренко Ю.А. Загальна теорія визначення караності кримінальних право-

порушень: монографія / Ю.А. Пономаренко. Харків: Право, 2020. 720 с.

5. Пономаренко Ю.А. Значення системи покарань для диференціації кримінальної відповідальності в санкціях статей Особливої частини КК України. Кримінальний кодекс України 2001р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення. *Диференціація кримінальної відповідальності: міжнародний симпозиум* (Львів, 11-12 вересня 2009 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2009. С. 188-190.

6. Берзін П. Деякі особливості визначення розміру покарання у виді штрафу за новою редакцією ст. 53 Кримінального кодексу України від 15 листопада 2011 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. Випуск 90. С. 7-10.

7. Берзін П.С. Визначення покарання у виді штрафу за новою редакцією ст. 53 Кримінального кодексу України. *Юридичний вісник України*. 2012. № 13 (31 березня – 6 квітня). С. 11; № 14 (7-13 квітня). С. 11.

8. Берзін П.С. Визначення розміру покарання у виді штрафу за новою редакцією ст. 53 Кримінального кодексу України від 15 листопада 2011 року. *Право і громадянське суспільство*. 2012. № 1. С. 8–14.

9. Пономаренко Ю.А. Штраф як вид покарання у кримінальному праві України (за результатами реформи 2011 р.): наук. нарис / Ю.А. Пономаренко; [наук. ред. Ю. В. Баулін]. Х.: Право, 2012. 80 с.

10. Шаповалова О.А. Штраф як вид покарання за злочини у сфері господарської діяльності. *Питання боротьби зі злочинністю: Зб. наук. праць*. Вип. 11. Х.: Кроссруд, 2006. С. 56–61.

11. Гуторова Н.О. Кримінально-правова охорона податкових відносин: напрями удосконалення законодавства. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Вип. 9. К.: Спілка юристів України, 2001. С. 392–399.

12. Сень І.З. Спеціальні норми у кримінальному праві України: дисертація ; спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право ... канд. юрид. наук (доктора філософії) / Сень Ірина Зеновіївна; Львівський національний університет імені Івана Франка МОН України; Інститут держави і права ім.

В.М. Корецького НАН України. Львів, 2020. 268 с.

13. Павлик Л.В. Диференціація кримінальної відповідальності за злочинні посягання у сфері економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Павлик Людмила Василівна; Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України. Львів, 2013. 20 с.

Frolova O.

**CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR
CRIMINAL OFFENCES THAT ENCROACH
ON PHARMACEUTICAL ACTIVITY**

The article is devoted to the consideration of issues of criminal responsibility for criminal offences that encroach pharmaceutical activity. Attention is focused on the fact that the criminal-legal measures applied or may be applied for criminal offences that encroach on pharmaceutical activity are divided into those that «are» 1) within the limits and 2) outside the limits of criminal responsibility. In the author's opinion, the inclusion in the model of criminal law protection of measures of a criminal law nature that «are» within the limits of criminal responsibility requires compliance with the rules: a) differentiation of criminal responsibility for criminal offences

that encroach on pharmaceutical activity, and b) reasonable construction sanctions of the norms of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine.

It is justified that since certain features of criminal offences that encroach pharmaceutical activity are associated with property damage and/or received income (in particular, when the pharmaceutical activity is economic, and the mandatory feature of such activity is the income received by the economic entity), then when constructing sanctions in the relevant norms of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine, it is necessary to comply with the requirements specified in Part 2 of Article 53 of the Criminal Code of Ukraine.

The author notes that there should not be «gaps» between the amounts of punishment provided for in the sanctions of different parts of the same part of the Criminal Code of Ukraine, when a certain amount of punishment «falls out» between the upper (maximum) amount of punishment provided for by the sanction of the previous part of the article of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine of the same type, since the lower (minimum) amount of the punishment specified in the sanction of the next part of such article of the Criminal Code of Ukraine is much larger.

Key words: criminal responsibility, pharmaceutical activity, measures of criminal-legal influence, criminal offences.